

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ НАЗАРЕНКА**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій від 26 червня 2026 року №4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
(протокол засідання вченої ради
ХОППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 2)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

 В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів біології
«СУЧАСНИЙ УРОК ПРЕДМЕТУ «БІОЛОГІЯ І ЕКОЛОГІЯ»:
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ У 10-11 КЛАСАХ»
(природнича освітня галузь)

Хмельницький - 2026

Розробник: Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка (Мирна Лілія Анатоліївна, методист науково-методичного центру професійного розвитку керівних та педагогічних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти; Сологуб Олександра Станіславівна, доктор філософії (PhD), в.о. завідувача кафедри психології та інклюзивної освіти, методик природничо-математичних дисциплін і технологій)

Напрямок підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей вчителів предмету «Біологія і екологія» закладів загальної середньої освіти

Розроблено на основі професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225, та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800

Рецензенти:

Андрій Гулеватий, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету підвищення кваліфікації педагогічних працівників Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка;

Валерій Віркун, вчитель біології комунального закладу загальної середньої освіти «Ліцей №4 імені Павла Жука Хмельницької міської ради»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Сучасні тенденції розвитку освіти, реалізація концепції Нової української школи, оновлення змісту базової середньої освіти та впровадження Професійного стандарту вчителя зумовлюють потребу в постійному професійному розвитку педагогів. Особливої значущості набуває вдосконалення предметно-методичної компетентності вчителів предмету «Біологія і екологія», їхньої готовності застосовувати компетентнісний, діяльнісний та STEM-орієнтований підходи, використовувати сучасні педагогічні технології, цифрові інструменти та можливості штучного інтелекту в освітньому процесі.

Важливими складниками професійної діяльності педагога є забезпечення психологічного благополуччя учасників освітнього процесу, створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, формування громадянської компетентності здобувачів освіти, розвиток критичного мислення, відповідальності та активної життєвої позиції. Програма спрямована на вдосконалення професійних компетентностей учителів біології і екології, розвиток їхньої готовності до впровадження сучасних освітніх практик та забезпечення якісного освітнього процесу в умовах суспільних змін і цифрової трансформації освіти.

Цільова група: вчителі предмету «Біологія і екологія» закладів загальної середньої освіти (далі ЗЗСО)

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: зміст програми об'єднано у чотири навчальні модулі. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять та практико-орієнтованих форм роботи. Тривалість реалізації програми - 1 тиждень. Для успішної реалізації практичного компоненту програми слухачам рекомендується приєднуватись до онлайн-занять із персонального комп'ютера або ноутбука.

Форма підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей вчителів предмету «Біологія і екологія» закладів загальної середньої освіти (далі ЗЗСО) відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225, та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800

Завдання підвищення кваліфікації:

- удосконалити професійні компетентності вчителів предмету «Біологія і екологія» відповідно до вимог Професійного стандарту вчителя та концепції Нової української школи;
- удосконалити навички реалізації компетентнісного, діяльнісного, проєктного та STEM-орієнтованого підходів у навчанні біології і екології;
- розвинути здатність добирати, аналізувати та конструювати компетентнісно орієнтовані завдання відповідно до вимог навчальних програм;
- сформувати практичні вміння проєктувати сучасний урок біології і екології з використанням проблемного навчання, кейс-методу та проєктних технологій;
- розвинути вміння створювати безпечне, психологічно комфортне та інклюзивне освітнє середовище, спрямоване на підтримку благополуччя всіх учасників освітнього процесу;
- поглибити знання щодо формування громадянської компетентності учнів, розвитку критичного мислення, соціальної відповідальності та демократичної культури;
- розвивати практичні уміння педагогів щодо застосування прикладних інструментів поведінкового менеджменту, проєктування засобів візуальної підтримки уваги й тайм-менеджменту учнів, опанування навичок деескалації напруги, а також налагодження ефективної командної взаємодії в тріаді «педагог – асистент – батьки»;
- удосконалити навички використання цифрових освітніх ресурсів, платформ та сервісів для організації ефективного освітнього процесу;
- сформувати готовність до відповідального й етичного використання технологій штучного інтелекту з дотриманням принципів академічної доброчесності;
- розвинути здатність до рефлексії, професійного саморозвитку та навчання впродовж життя.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А1. мовно-комунікативна, А2. предметно-методична, А3. інформаційно-цифрова, Б1. психологічна, Б2. емоційно-етична, Б3. компетентність педагогічного партнерства; В1. інклюзивна, Г1. прогностична, Г2. організаційна, Д1. компетентність навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- нормативно-правових засад організації освітнього процесу відповідно до концепції Нової української школи та Професійного стандарту вчителя;
- сучасних методик та технологій навчання для досягнення очікуваних результатів навчання учнів;

- організації ключових видів діяльності учнів в освітньому процесі з біології і екології;
- принципів добору, аналізу та конструювання компетентнісних та практико-орієнтованих завдань відповідно до вимог навчальних програм;
- нейропсихологічних та психофізіологічних причин труднощів саморегуляції в учнів (зокрема, особливості проявів СДУГ), критеріїв відмінності між невихованістю та проявами особливих освітніх потреб, а також принципів створення безбар'єрного, передбачуваного та візуально структурованого освітнього середовища;
- сучасних методик менеджменту поведінки, алгоритмів реагування на імпульсивні прояви та техніки вербальної і невербальної деескалації напруги в інклюзивному класі;
- сучасних підходів до збереження психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та розвитку резильєнтності педагогів;
- особливостей формування громадянської компетентності учнів як наскрізного результату навчання; можливостей цифрових технологій та штучного інтелекту для підтримки освітнього процесу;
- принципів академічної доброчесності та особливостей їх дотримання в умовах цифрової трансформації освіти;
- сутності понять «персональні дані», «конфіденційність даних», «цифрова безпека», «кібербезпека», «кібергігієна», «цифровий слід»;
- основних типів онлайн-загроз (фішинг, соціальна інженерія, шкідливе програмне забезпечення, викрадення облікових записів, кібербулінг, шахрайство тощо);
- принципів безпечного використання соціальних мереж, месенджерів і цифрових освітніх платформ;
- сучасних методів захисту цифрових пристроїв, акаунтів та електронних освітніх ресурсів;

Уміння:

- застосовувати інструменти компетентнісного та діяльнісного навчання для проєктування сучасного уроку біології і екології;
- моделювати та впроваджувати практико-орієнтовані завдання різних рівнів складності й компетентнісні кейси (контекстні завдання у форматі PISA), побудовані на реальних життєвих ситуаціях;
- проєктувати та організовувати різні види навчальної діяльності учнів (пізнавальну, дослідницьку, практичну, проєктну, комунікативну);
- проєктувати уроки біології і екології з використанням кейс-методу та інтерактивних технологій;
- проєктувати безпечне, інклюзивне освітнє середовище з урахуванням потреб усіх учасників освітнього процесу;
- виявляти поведінкові тригери учня, розробляти й адаптувати індивідуальні плани поведінкової підтримки, а також застосовувати

інструменти тайм-менеджменту та самоорганізації (візуальні розклади, чек-листи, таймери) в освітньому процесі;

- гнучко застосовувати стратегії переключення уваги та дозованого рухового розвантаження, конструктивно взаємодіяти з батьками дитини та іншими членами команди супроводу для забезпечення єдиного підходу до регуляції поведінки учня;

- застосовувати здоров'язбережувальні технології для профілактики професійного стресу та розвитку резильєнтності;

- інтегрувати громадянську компетентність у зміст навчальних предметів природничої галузі;

- ефективно використовувати цифрові інструменти та освітні платформи в професійній діяльності;

- застосовувати інструменти штучного інтелекту з дотриманням принципів академічної доброчесності;

- ідентифікувати потенційні загрози цифровій безпеці в освітньому середовищі;

- оцінювати ризики, пов'язані з обробкою та поширенням персональних даних;

- застосовувати базові правила кібергігієни у професійній діяльності;

- розпізнавати ознаки фішингових повідомлень, шахрайських сайтів і спроб соціальної інженерії;

- налаштовувати параметри конфіденційності в соціальних мережах, месенджерах та освітніх цифрових сервісах;

- здійснювати базовий захист облікових записів, цифрових пристроїв і навчальних матеріалів від несанкціонованого доступу;

- здійснювати рефлексію власної професійної діяльності та планувати індивідуальний професійний розвиток

Цінності та ставлення:

- усвідомлення цінності безпечного, інклюзивного та демократичного освітнього середовища;

- орієнтація на партнерську взаємодію з учнями, колегами та батьками;

- відповідальне ставлення до професійної діяльності та результатів навчання учнів;

- дотримання принципів академічної доброчесності та етичного використання цифрових технологій;

- відповідальне ставлення до захисту персональних даних і конфіденційної інформації;

- усвідомлення особистої відповідальності за безпечну поведінку в цифровому просторі;

- критичне ставлення до інформації, отриманої через цифрові канали комунікації;

- усвідомлення правових та етичних аспектів, пов'язаних з використанням цифрових технологій;
- відкритість до інновацій, цифрової трансформації освіти та нових педагогічних практик
- готовність до безперервного професійного розвитку та навчання впродовж життя.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Оцінювання результатів навчання здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання здійснюється для відслідковування прогресу слухачів, їх здатності застосовувати здобуті знання під час виконання практичних кейсів з проблемними ситуаціями, практичних робіт, надання зворотного зв'язку, здійснення самооцінювання та взаємооцінювання, коригування їх навчальної траєкторії.

Підсумкове (бальне) оцінювання здійснюється наприкінці навчання (тестування за всіма темами освітньої програми та конференція).

Під час тестування пропонуються завдання з вибором однієї або кількох правильних відповідей, на встановлення відповідностей та матричні запитання (сітка з прапорцями або перемикачами).

Тест складається з 16 завдань, які розподілені за рівнями складності та балами таким чином:

- 8 запитань базового рівня (знання фактів, визначень, термінів, розпізнавання об'єктів) - по 1 балу за запитання;
- 6 запитань середнього рівня (вміння групувати, сортувати, порівнювати, знаходити логічні зв'язки, застосовувати базові знання) – по 3 бали за запитання;
- 2 запитання високого рівня (вміння вирішувати нестандартні завдання, аналізувати процеси, прогнозувати результати) - по 4 бали за запитання.

Максимальна кількість балів за тест: 34, прохідний бал: 24 (70 %). Максимальна кількість балів за тест - 40, прохідний бал - 28 (70 %).

Максимальний бал за участь у конференції з обміну досвідом - 20. Оцінюється якість поданих матеріалів (12 балів) та виступ на конференції (8 балів). Прохідний бал за участь у конференції - 14 (70 %).

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з чотирьох модулів. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, - 30, з них 8 год - лекційні заняття, 18 год - практичні заняття, 4 години – контрольні заходи.

№ з/п	Назва навчальних тем	Тривалість освітніх програм				
		Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Модуль 1. Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі						
1.1	Здоров'язбережувальні технології для профілактики та подолання професійного стресу педагога. Посилення резиліентності вчителів	3	1	2		
1.2	Конструктивна взаємодія та менеджмент поведінки учнів із вираженими труднощами саморегуляції	3	1	2		
Разом за модулем:		6	2	4		
Модуль 2. Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога						
2.1	Громадянська компетентність як наскрізний результат навчання: практики інтеграції у різні предмети	2	1	1		
2.2	Соціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни	2	1	1		
Разом за модулем:		4	2	2		
Модуль 3. Розвиток компетентностей фахового спрямування. Предметно-методичний компонент						

3.1	Реалізація компетентнісного та діяльнісного підходів на уроках біології і екології	2	1	1		
3.2	Використання сучасних методик та технологій навчання для досягнення очікуваних результатів навчання учнів.	2	1	1		
3.3	Особливості реалізації різних видів навчальної діяльності в освітньому процесі з біології і екології.	2		2		
3.4.	Педагогічна практика. Розроблення кейсу до уроку на основі навчальних програм	4		4		
Разом за модулем:		10	2	8		
Модуль 4. Цифрова компетентність педагога						
4.1	Безпека в цифровому суспільстві та в освітньому середовищі	3		3		
4.2	Академічна доброчесність вчителя та застосування штучного інтелекту в освіті	2		2		
Разом за модулем:		5		5		
5. Підсумкові заходи						
1	Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного працівника	1	1			
2	Контроль знань (тестування)	2				2
3	Підсумкова конференція з обміну досвідом	2				2
Разом:		5	1			4
Усього		30	8	18		4

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1

Підтримка психологічного благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі

Тема 1.1. Здоров'язберезувальні технології для профілактики та подолання професійного стресу педагога. Посилення резилієнтності вчителів

Здоров'язберезувальні технології в освітньому процесі. Феномен стресу

в сфері комунікативної діяльності людини. Природа професійного стресу в роботі вчителя. Чинники професійного стресу педагога. Ідентифікування станів як індикаторів професійного вигорання педагога та напрацювання шляхів їх подолання як запорука профілактики професійного стресу вчителя. Інструменти для зниження щоденного стресу та стратегії побудови довгострокової адаптивності (резиліентності) до викликів. Механізми відновлення після пережитих криз. Посилення ресурсності педагога як чинник підвищення рівня його стресостійкості

Тема 1.2. Конструктивна взаємодія та менеджмент поведінки учнів із вираженими труднощами саморегуляції

Категорії (типи) особливих освітніх потреб: загальна характеристика вірогідного прояву, рівень підтримки. Причини труднощів саморегуляції й дефіциту виконавчих функцій учнів; модифікація освітнього середовища шляхом мінімізації тригерів, впровадження інструментів зовнішньої підтримки уваги (візуальних розкладів, таймерів, чек-листів) та організації зон розвантаження; стратегії поведінкового менеджменту, зокрема специфіка формулювання інструкцій, системи позитивного підкріплення та техніки деескалації гострих проявів; наскрізна взаємодія в команді «педагог – асистент – батьки» та методики збереження психоемоційного ресурсу вчителя

МОДУЛЬ 2

Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога

Тема 2.1. Громадянська компетентність як наскрізний результат навчання: практики інтеграції у різні предмети

Формування громадянської компетентності як наскрізного результату навчання в умовах модернізації освіти. Реалізація наскрізних ліній Нової української школи через міжпредметні зв'язки та інтеграцію громадянського компонента в різні освітні галузі.

Використання інноваційних педагогічних технологій (метод проєктів, кейс-метод) для моделювання життєвих ситуацій та розвитку критичного мислення і соціальної відповідальності. Розроблення інтегрованих завдань і критеріїв оцінювання наскрізних умінь як складника моніторингу якості освіти та формування громадянської позиції учнів

Тема 2.2. Соціально-ментальні та лінгвістичні механізми мовного переходу з російської на українську мову в умовах російсько-української війни

Соціально-ментальні передумови мовного переходу з російської на українську мову в умовах війни: формування мовної свідомості, мотивація до переходу, деколонізація мислення та сприйняття української мови як маркера ідентичності. Роль соціального оточення у закріпленні україномовної практики та подоланні психологічних бар'єрів у спілкуванні.

Лінгвістичні механізми мовного переходу: подолання мовної інтерференції, усвідомлене уникнення кальок і суржику, збагачення словникового запасу через опанування природних мовних конструкцій, фразеологізмів і синонімів. Формування стійкої україномовної комунікативної практики в різних сферах спілкування

МОДУЛЬ 3

Розвиток компетентностей фахового спрямування. Предметно-методичний компонент

Тема 3.1. Реалізація компетентнісного та діяльнісного підходів на уроках біології і екології

Поняття компетентнісного підходу в сучасній освіті. Формування предметних та ключових компетентностей учнів. Структура компетентнісного завдання: контекст, проблема, діяльнісна складова, очікуваний результат. Критерії та інструменти оцінювання сформованості компетентностей учнів.

Діяльнісний підхід як основа сучасного освітнього процесу: навчання через дію, дослідження, практичну діяльність та рефлексію. Лабораторні та практичні роботи як основа навчання через досвід і експеримент. Навчальні експерименти та моделювання біологічних процесів для розвитку системного бачення живої природи.

Взаємозв'язок підходів: інтеграція компетентнісного та діяльнісного складників у природничій освіті: від виконання навчальних дій до здатності застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях

Тема 3.2. Використання сучасних методик та технологій навчання для досягнення очікуваних результатів навчання учнів

Сучасні технології та методики навчання (проблемно-орієнтоване навчання, кейс-метод, проєктне навчання), що забезпечують досягнення очікуваних результатів навчання та формування ціннісних орієнтацій учнів. Інтеграція ідей сталого розвитку в зміст біологічної та екологічної шкільної освіти. Використання глобальних і локальних екологічних проблем як контексту для компетентнісного навчання. Моделювання екологічних ситуацій, аналіз кейсів та розроблення компетентнісних та практико-орієнтованих завдань, спрямованих на прогнозування наслідків людської діяльності та прийняття обґрунтованих рішень. Розробка навчального проєкту з локальної екологічної проблеми

Тема 3.3. Особливості реалізації різних видів навчальної діяльності в освітньому процесі з біології і екології

Методика організації ключових видів діяльності учнів в освітньому процесі з біології і екології. Пізнавальна діяльність: постановка проблемних запитань, створення ситуацій успіху та пошуку, робота з різноманітними джерелами інформації. Методика формування вмінь спостерігати, порівнювати, аналізувати, узагальнювати та робити висновки. Дослідницька діяльність: організація навчальних досліджень, спостережень, експериментів та мінідосліджень. Алгоритм формування дослідницьких умінь: від висунення гіпотези та планування до збору даних, їх інтерпретації та презентації результатів. Практична діяльність: специфіка проведення лабораторних і практичних робіт, досліджень у природі та екскурсій. Особливості роботи з натуральними об'єктами, моделями, цифровими лабораторіями та віртуальними ресурсами. Забезпечення безпечних умов навчання. Проектна діяльність: класифікація навчальних проєктів (екологічного, дослідницького, STEM-спрямування), етапи їх реалізації та критерії оцінювання. Співвідношення індивідуальної та групової роботи. Комунікативна діяльність: інтерактивні форми взаємодії (дискусії, дебати, робота в парах і тріадах, кооперативне навчання). Розвиток навичок наукової аргументації, академічної доброчесності та критичного оцінювання інформації.

Взаємозв'язок між видами діяльності та формуванням предметної (природничо-наукової) і ключових компетентностей

Тема 3.4. Педагогічна практика.

Розроблення кейсу до уроку на основі навчальних програм. Аналіз вимог навчальних програм та визначення освітніх результатів, що підлягають формуванню в межах конкретної теми уроку. Добір змісту навчального матеріалу відповідно до компетентнісного підходу та вікових особливостей учнів. Структурування навчального кейсу: постановка проблеми, добір інформаційних матеріалів, формулювання завдань різного рівня складності, визначення очікуваних результатів навчання та критеріїв оцінювання

МОДУЛЬ 4

Цифрова компетентність педагога

Тема. Безпека в цифровому суспільстві та в освітньому середовищі

Персональні та корпоративні дані, їх конфіденційність. Небезпека в цифровому просторі. Онлайн-злочини в цифровому суспільстві та запобігання їм. Кібербезпека. Кібергігієна. Типи онлайн-загроз та відповідні механізми реагування. Відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі. Безпечне використання соціальних мереж та месенджерів у освітньому процесі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних і електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист акаунтів від зламу

Тема 4.2. Академічна доброчесність вчителя та застосування штучного інтелекту в освіті

Поняття штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови, генеративний ШІ. Ключові ШІ-технології та їхні можливості та обмеження. Роль ШІ у цифровій трансформації освіти. Вплив ШІ на освітні процеси: автоматизація рутинних завдань, персоналізоване навчання, адаптивні системи. ШІ як інструмент для педагога: огляд освітніх ШІ-інструментів та платформ. Роль педагогічного працівника в умовах використання ШІ в освітньому процесі. Сутність принципів академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти. Етичні аспекти застосування ШІ, запобігання плагіату, правила цитування та відповідального використання контенту, створеного за допомогою штучного інтелекту. Практичні рекомендації щодо інтеграції ШІ в освітній процес із дотриманням принципів академічної доброчесності

Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Вправа «Асоціативний куц: STEM». Слухачам пропонується визначити, як кожен компонент STEM проявляється на уроках біології.
2. Вправа «Ознаки компетентнісного завдання». Завдання: скласти перелік ознак компетентнісного завдання.
3. Вправа «Аудит екологічного проєкту». Вчителям пропонується типовий учнівський проєкт, який часто має реферативний характер (наприклад: тема «Глобальне потепління»). Потрібно: перетворити цей «реферат» на реальний практико-орієнтований або соціальний екологічний проєкт для громади чи школи.
4. Вправа «Компетентнісна трансформація». Слухачам пропонується перетворити традиційне завдання на компетентнісне.
5. Вправа «Практичне конструювання компетентнісно орієнтованих завдань». Слухачам пропонується створити компетентнісно орієнтоване завдання за шаблоном.
6. Вправа «Конструювання проблемної ситуації». Слухачам пропонується тема уроку. Завдання: сформулювати проблемне запитання; визначити спосіб його подання учням.
7. Вправа «Розробка мініпроєкту». Слухачам пропонується розробити мініпроєкт за шаблоном.
8. Вправи на рефлексію власного мовного шляху, аналіз змін власної мовної поведінки та мовної компетентності.
9. Вправи на розвиток позитивного мислення, розслаблення, відпрацювання здатностей конструктивного застосування внутрішнього ресурсу, на відпрацювання суб'єктивного контролю, відпрацювання здатностей змінювати бачення контексту події або ситуації; здатностей перетворювати проблему на виклик і професійний ріст;
10. Вправи на використання ШІ для автоматизації рутинних завдань педагогічного працівника, створення персоналізованих завдань та використання освітніх ШІ-інструментів та платформ.

11. Вправа «Мій безпечний цифровий слід». Слухачі на платформі Canva або іншому ресурсі розробляють чек-лист для перевірки власного цифрового сліду, за допомогою якого можна оцінити, наскільки безпечною та відповідальною є поведінка в соціальних мережах та інших онлайн-платформах.
12. Вправа «STOP Булінг». Слухачам пропонується проаналізувати конкретну ситуацію кібербулінгу (надається кейс) та розробити покроковий план дій для захисту постраждалого від цифрового цькування. Потрібно обґрунтувати кожен крок з точки зору безпеки та етики.
13. Вправа «Фішинг чи безпечне повідомлення?». Учасникам пропонуються приклади електронних листів, повідомлень у месенджерах та SMS. Необхідно визначити, які з них є фішинговими; виділити підозрілі ознаки; запропонувати алгоритм безпечних дій.
14. Вправа «Кіберщит педагога». Слухачі проводять аудит безпеки власного смартфона/комп'ютера та створюють звіт, який включає: перевірку налаштувань приватності, аналіз встановлених додатків, оцінку надійності паролів та рекомендації щодо покращення захисту.
15. Вправа «Приватний режим: ON». Учасники налаштовують конфіденційність та видимість свого профілю в соціальних мережах: як люди можуть знаходити вас; хто може бачити вашу особисту інформацію, фотографії, дописи, список друзів; чи можуть інші позначати вас на фото та у своїх дописах.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. Дата звернення: 07.03.2026.
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2020 №898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartivpovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>. Дата звернення: 12.03.2026.
3. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>. Дата звернення: 12.03.2026.
4. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Nakaz_MON_1225.pdf. Дата звернення: 12.03.2026.
5. Про затвердження типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний

стандарт базової середньої освіти: наказ МОН від 12.10.2022 № 904. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87557/. Дата звернення: 12.03.2026.

6. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: Наказ МОНУ від 03.06.2026 №871. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-ta-naukovo-pedahohichnykh-pratsivnykiv-z-rozvytku-tsyfrovoi-kompetentnosti/> Дата звернення: 12.06.2026.

7. Про освіту: Закону України від 5. 09.2017 р. №2145-VIII. *Голос України*. 2017.27 верес. (№178-179). С.10-22.

8. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>. Дата звернення: 12.03.2026.

9. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: постанова Кабінету Міністрів України від від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>. Дата звернення: 12.03.2026.

Основна література

1. Варецька О., Хаустова О. Розвиток готовності педагогів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі // Молодь і ринок. 2023. № 3.

2. [Головатенко Т. Освітологічний вимір концепту «травма-інформоване навчання»](#) // Перспективи та інновації науки. 2023. № 8(26). С. 65–78.

3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: проєкт / МОНУ. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>. Дата звернення: 07.03.2026.

4. Кравчук О., Шелепко Г. Організація інклюзивного навчання у системі управління діяльністю в закладі освіти // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2022. № 1(7). С. 165–171.

5. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник / авт. кол.: В.Г. Панок, І.В. Марухина, В.В.Рибалка, В.М.Горленко, Д.Д.Романовська, В.В. Предко, С.К.Шандрук, М.В.Саврасов, Н.В.Сосновенко; За наук. ред. В.Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.

6. Цифровий учитель: путівник для професійного зростання / укладачі : Ю. Ковальчук, І. Круть, О. Федоренко. Київ : ЮНЕСКО, 2024, 88 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/czyfrovyy_uchytel_putivnyk_dlya_profesijnogo_zrostannya.pdf. Дата звернення: 12.03.2026.

Додаткова література

1. Базові знання з кібергігієни. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/basic-knowledge-of-cyber-hygiene> . Дата звернення: 16.06.2026.
2. Баранник Н., Дяченко-Богун М. Формування пізнавальної діяльності учнів з особливими освітніми потребами // Витоки педагогічної майстерності. 2022. № 29.
3. Бондаренко В., Вовк Н. Підготовка вчителя до роботи в класах з інклюзивною освітою // Професіоналізм педагога. 2022. № 17. С. 27–35.
4. Ворон А. Методична робота в умовах кооперативного навчання. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/1501/> (дата звернення: 29.04.2026).
5. [Головатенко Т. Реалізація принципів травма-інформованого середовища](#) // Педагогічна освіта: теорія і практика. 2023. № 39(1). С. 80–86.
6. Денічева О. І. Комплексний підхід до модернізації змісту вищої освіти України // Академічні студії. Серія «Педагогіка». 2023. № 4. DOI: 10.52726/as.pedagogy/2023.4.2.
7. Кібергігієна: як захиститися від фішингу. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/kibergigiena-ak-zahistitisa-vid-fisingu> . Дата звернення: 16.06.2026.
8. Коваль О. Найкращі стратегії навчання: 10 підходів, що гарантують ефективність ваших уроків. Київ. 2024. URL: <https://osvitoria.media/experience/najkrashhi-strategiyi-navchannya-10-pidhodiv-shho-garantuyut-efektyvnist-vashyh-urokiv/>. (Дата звернення: 28.04.2026).
9. Кокун О.М., Мельничук Т.І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
10. Ліннік О. Змішане навчання як стратегія адаптації освітнього процесу в школі // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2023. № 39. DOI: 10.28925/2311-2409.2023.394.
11. Малихін О., Бондарчук Ю. Освітні стратегії: понятійно-категорійне розуміння дидактичного феномену // Український педагогічний журнал. 2025. № 4. С. 34–45. DOI: 10.32405/2411-1317-2025-4-34-45.
12. Морзе, Н. В., Бойко, М. А., Струтинська, О. В., & Смирнова-Трибульська, Є. М. (2024). Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*, (16), 76–91. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166>. Дата звернення: 12.03.2026.
13. Наумук І., Наумук О. Сучасні стратегії та методики формування критичного мислення у здобувачів освіти // Науковий вісник МДПУ. Серія: Педагогіка. 2024. № 2. С. 75–82. DOI: 10.33842/22195203-2024-2-33-75-82.
14. Овчаренко О.Ю. Психологія стресу та стресових розладів: навчальний посібник - К. : Університет «Україна», 2023. — 266 с.
15. Онлайн-безпека для освітян. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/simulators/onlajn-bezpeka-dla-osvitan> . Дата звернення: 16.06.2026.

16. Пальшкова І. О. Комплексний підхід як спосіб оптимізації методів і прийомів навчання // Педагогіка вищої та середньої школи. 2022. № 4. С. 230–241. DOI: 10.31812/educdim.5099.
17. Полякова В. Особливості психологічної допомоги вчителям в умовах війни // Психічне здоров'я в умовах війни: шляхи збереження та відновлення: Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Київ, 13 жовтня 2023 р.). – Київ: НУБІП України, 2023. С. 58-61.
18. Пометун О. І. Організація кооперативного навчання учнів: про що варто пам'ятати. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint> (Дата звернення: 28.04.2026).
19. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7–9 класах / автори: М. Блажко, А. Ворожбит, Ю. Гайдуценко, І. Клименко, О. Пасічник, Ю. Романенко, І. Стаднина, В. Терещенко, О. Федоренко, Т. Харламова, Р. Шаламов, Р. Шиян. Київ, 2025. 127 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1P9V1dF6AbU8BopEc_t6ajvDxz1mUTOQ_/view Дата звернення: 12.03.2026.
20. Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості». URL: <https://www.schools-for-democracy.org/>
21. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В.Л., Войцях Т.Г., Гриців І.П., Мельничук О.В., Харківська Т.А. – К.: 2023. 149 с.
22. Сологуб О.С. ІКТ в освіті: YouTube канал. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96>. Дата звернення: 16.06.2026.
23. Тулбокс для вчителів. URL: <https://www.schools-for-democracy.org/onlain-resursy/toolbox>
24. Школяр Л., Михайлюченко А. Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах воєнного стану // Humanitas. 2023. №5.
25. Якимчук О. Компетентнісний підхід в освіті: українські реалії // Вища освіта України. 2020. № 3(78). С. 15–21. DOI: 10.31392/NPU-VOV.2020.3(78).02.